

Sosiaali- ja terveysministeriölle

Lausunto sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 23 §:ään ehdotetusta säännösmuutoksesta (HE 15/2018)

Kiitämme lausuntopyynnöstä ja esitämme Hyvinvointialan liiton lausuntona seuraavaa:

Velvoite ottaa opiskelijoita harjoitteluun ilman eri korvausta

Yksityiset kantavat vastuun samoin ehdoin kuin julkiset toimijat

Hyvinvointialan liiton jäsenyritykset ja -järjestöt ovat valmiita kantamaan osaltaan vastuuta harjoittelijoista ja laadukkaasta koulutuksesta. On kaikkien edun mukaista, että koulutuksen laatua voidaan kehittää ja opiskelijoiden työelämävalmiuksia parantaa, jotta sosiaali- ja terveysalalle saadaan mahdollisimman pätevää ja ammattiaitoista henkilöstöä. Olemme valmiita kantamaan vastuun harjoittelujärjestelmästä ja työelämävalmiuksien kehittämisestä edellyttäen, että harjoittelun ehdot ovat kohtuulliset eivätkä aiheuta työnantajalle kohtuutonta haittaa. Tämän lisäksi toiminnan tulee tapahtua samoilla ehdoilla kuin julkisen sektorien toimijoiden osalta.

Yksityiset yritykset ja järjestöt tarjoavat mielellään harjoittelupaikkoja, kunhan harjoittelu saadaan sovitettua päivittäiseen toimintaan niin henkilöstö- kuin taloudellisten resurssienkin osalta. Kannustavan korvausjärjestelmän kautta kyettäisiin löytämään jopa nykyistä enemmän sopivia harjoittelupaikkoja ja monipuolisia tehtäviä.

Palveluntuottajan mahdollisuudet ottaa vastaan harjoittelijoita tulee ottaa huomioon (erityisesti pienet palveluntuottajat)

Pahimmillaan esitetyn kaltainen pakottava velvoite saattaa johtaa yrityksen päivittäisen toiminnan ja jopa hoidon laadun vaarantumiseen, erityisesti pienissä yksiköissä. Velvoite opiskelijoiden vastaanottamisesta ei palvelisi myöskään opiskelijoita tai heidän ammatillisen osaamisensa kehittymistä parhaalla mahdollisella tavalla.

Harjoittelijoiden ohjauksesta aiheutuu lisäkustannuksia vastaanottavalle yritykselle, mikä erityisesti pienempien yksiköiden osalta voi lohkaista isonkin osan resurssista. Olisikin perusteltua ja kohtuullista palata järjestelyyn, jossa maksetaan korvaus harjoittelijoiden vastaanottajalle. Palveluntuottajan on voitava kieltäytyä harjoittelijoiden ottamisesta, mikäli tilanteesta aiheutuisi sille tai asiakkaille merkittävää haittaa.

Lausunnon kohteena oleva esitys ja sen taustamateriaalit eivät avaa tarkemmin sitä, mitä maakunnan ja palveluntuottajan välinen sopimus sisältäisi, ja miten se neuvoteltaisiin. Edellyttämme, että harjoittelupaikkojen tarjoamisvelvoitetta tarkastellaan sopimuksissa äärimmäisen tarkasti ja kokonaisvaltaisesti niin palveluntuottajan mahdollisuuksien, kuin opiskelijoiden saaman hyödyn kannalta.

Harjoittelijoiden ottamisen velvoite on otettava kokonaisrahoituksessa erikseen huomioon. Ostopalveluntuottajien on tiedettävä aiheutuva kustannus kilpailutukseen osallistuessaan

Säännösehdotus lähtee siitä, että harjoittelusta aiheutuvat kustannukset sisältyisivät maakuntien palveluntuottajille maksamaan kokonaisrahoitukseen. Velvoite koskee järjestämislain 3 § mukaisesti kaikkia palveluntuottajia, jotka tuottavat palveluja maakunnalle: sote-keskuksia, asiakassetelipalveluntuottajia, henkilökohtaisella budjetilla palveluja tuottavia, sekä ostopalveluntuottajia. Lausunnon kohteena olevan muutosehdotuksen hyväksymisen ehdoton edellytys on, että asia on erikseen otettu huomioon valinnanvapauspalveluntuottajien kokonaisrahoituksessa.

Ostopalveluntuottajien taas olisi kyettävä huomioimaan asia jo kilpailutusvaiheessa. Jotta hinnanmäärityksessä voitaisiin huomioida harjoittelusta aiheutuvat kustannukset, tulisi palveluntuottajilla olla kilpailutusvaiheessa käsitys harjoittelijoiden määrästä ja harjoittelujaksojen kestosta ja luonteesta jo kilpailutusvaiheessa. Säännösehdotuksen muotoilu harjoittelijoiden ohjaamisesta palveluntuottajille oppilaitosten yksipuolisella päätöksellä ei anna riittäviä valmiuksia palveluntuottajille arvioida etukäteen harjoittelusta aiheutuvia kustannuksia sopimuskauden aikana.

Harjoittelupaikkojen riittävyyden ja ohjauksen laadun turvaaminen

Ymmärrämme esityksen taustalla olevan huolen riittävien työssäoppimispaikkojen löytämisestä. Jos olosuhteet ja harjoittelusta yrityksille maksettavat korvaukset laitetaan sellaiselle asianmukaiselle tasolle, joka vastaa työpaikoille tosiasiallisesti aiheutuvaa kustannusta, voi harjoittelutoiminta jatkua. Varsinkin pienillä työpaikoilla ohjaukseen paneutuvan resurssi aiheuttaa merkittäviä lisäkustannuksia ja pahimmillaan vaikeuttaa käytännön hoivatyön tekemistä.

Säännösehdotuksessa lähdetään siitä, että palveluntarjoajilla olisi velvollisuus vastaanottaa harjoittelijoita ja järjestää harjoittelupaikkoja, ja toisaalta oppilaitoksilla on oikeus osoittaa harjoittelijoita palveluntuottajille. Harjoittelijoiden ohjaamisesta eri palveluntarjoajille pitää olla selkeät toimintaohjeet ja käytännöt. Niissä tulee käydä ilmi yksiselitteisesti harjoittelijamäärät, mitä yhteen yksikköön voidaan ohjata. Yksiköiden tarpeet ja kulloisenkin toiminnan vaatimukset tulee pystyä huomioimaan harjoittelupaikkojen osalta. On selvää, ettei harjoittelutoiminnasta saisi aiheutua merkittävää haittaa asiakkaille tai palveluntuottajille. Palveluntuottajilla tulisi olla siten myös aito mahdollisuus kieltäytyä harjoittelijoiden vastaanottamisesta veloitteesta huolimatta.

Ammattikorkeakoulujen opettajien lisääminen toimintayksiköissä tapahtuvan harjoittelun ohjaukseen

Resurssien järjestäminen ohjauksen osalta on keskeinen kysymys harjoittelun tavoitteiden saavuttamiseksi. Harjoittelun ohjauksesta ei saa muodostua kohtuutonta rasiutusta sosiaali- ja terveystieteiden toimijoille, vaan vastuun ohjauksesta tulee olla ensisijaisesti koulujen opettajilla.

Suhtaudumme siis myönteisesti esitykseen siitä, että ammattikorkeakouluissa lisättäisiin opettajia sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköissä tapahtuvan harjoittelun ohjaamiseen. Koska lausuntopyyntöön taustamateriaalissa ei avata tätä kysymystä lainkaan tämän enempää, onkin epäselvää, mitä opettajien lisääminen toimintayksiköissä tapahtuvan harjoittelun ohjaukseen konkreettisesti tarkoittaisi. Ehdotettu resurssinlisäys ei kuitenkaan saisi johtaa käytännössä siihen, että harjoittelusta johtuva työmäärä palveluntuottajalla kasvaisi entisestään, vaan koulun tarjoaman lisäresurssin tulisi ensisijaisesti kohdistua suoraan harjoittelijoiden ohjaamiseen. Lisäksi vastaava resursointi tulisi ulottaa koskemaan myös ammatillista koulutusta.

Annamme mielellämme asiaan liittyviä lisätietoja.

Helsinki 10.10.2018

Jukka-Pekka Tyni
Lakimies, työmarkkinat
Hyvinvointialan liitto
jukka-pekka.tyni@hyvinvointiala.fi,
p. 09 1728 5540

Hyvinvointialan liitto edistää yksityisten sosiaali- ja terveysalan palveluja tuottavien yritysten ja järjestöjen toimintaedellytyksiä ja neuvottelee alan yleissitovat työehtosopimukset. Liitto valvoo jäsentensä yhteisiä etuja. Se myös neuvoo jäseniään työoikeudellisissa ja elinkeinopolitiikan kysymyksissä. Liiton 1500 jäsentä työllistävät 80 000 sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaista. Liiton jäsenet tuottavat mm. vanhuspalveluita, lasten ja nuorten palveluita, lääkäripalveluita, kuntoutusta, suun terveydenhuoltoa, päihde- ja mielenterveyspalveluita sekä toimivat alan järjestötyössä. Hyvinvointialan liitto on Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n jäsen.